

จะต่อสู้กับคอร์รัปชันอย่างไรดี?

ผาสุก พงษ์ไพจิตร

ปาฐกถา 100 ปี ป่วย

คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 17 สิงหาคม 2558

โครงร่างการนำเสนอ

- นิยาม ผลต่อสังคม
- สภาพปัญหาในช่วง 15 ปี
- ทำไมคอร์รัปชันจึงปราบได้ยากมาก
- จะสู้กับคอร์รัปชันอย่างไรดี

คอร์รัปชัน ในบทความนี้ คือ

- การแสวงหาประโยชน์ส่วนตนโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่หรืออำนาจที่ได้รับมอบหมายให้เป็นเครื่องมือกระทำการทุจริต อาจผิดหรือไม่ผิดกฎหมายแต่ขัดกับหลักจริยธรรมหรือขัดกับความคาดหวังที่สาธารณะชนมีต่อบทบาทของบุคคลสาธารณะ
- บุคคลสาธารณะ = นักการเมือง ข้าราชการและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรสาธารณะต่าง ๆ

รูปแบบ

- คอร์รัปชันภาคครัวเรือน = สิ้นบนเงินพิเศษ เล็กน้อยถูกเรียกเมื่อไปติดต่อราชการในชีวิตประจำวัน
- คอร์รัปชันภาคธุรกิจ = สิ้นบนวงเงินสูง ค่าหัวคิวโครงการขนาดใหญ่ ค่าคุ้มครอง เศรษฐกิจผิดกฎหมาย สิ้นบนซื้อตำแหน่ง โกงภาษี การหารายได้จากคอร์รัปชันเชิงนโยบาย (state, regulatory capture)

ผลของคอร์รัปชันกับสังคม

- เป็นอุปสรรคกับความเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน
- มีการใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างไร้ประสิทธิภาพ
- ประชาชนขาดความเชื่อถือในระบบประชาธิปไตย
- กร่อนเซาะหลักการนิติธรรม

-
- “คอร์รัปชันคือการใช้อำนาจโดยมิชอบ...เป็นอาการของความไม่เท่าเทียมในสิทธิและโอกาสระหว่างผู้มีอำนาจกับผู้ไร้อำนาจ...จึงถือเป็นปัญหาเรื่องความยุติธรรมทางสังคม”
 - มาร์ค ซักเคิร์ท, In the Vertigo of Change

-
- คอร์รัปชันแม้เพียงเล็กน้อยหากมีหลักฐานชัดเจน ต้องถูกลงโทษทันทีและโทษจะต้องหนักตามสมควรเพื่อไม่ให้เกิดความเคยชินและทำไปเรื่อย ๆ เริ่มต้นจากเรื่องเล็กน้อยเป็นเรื่องใหญ่โตในท้ายที่สุด (Professor Prakash Chander)

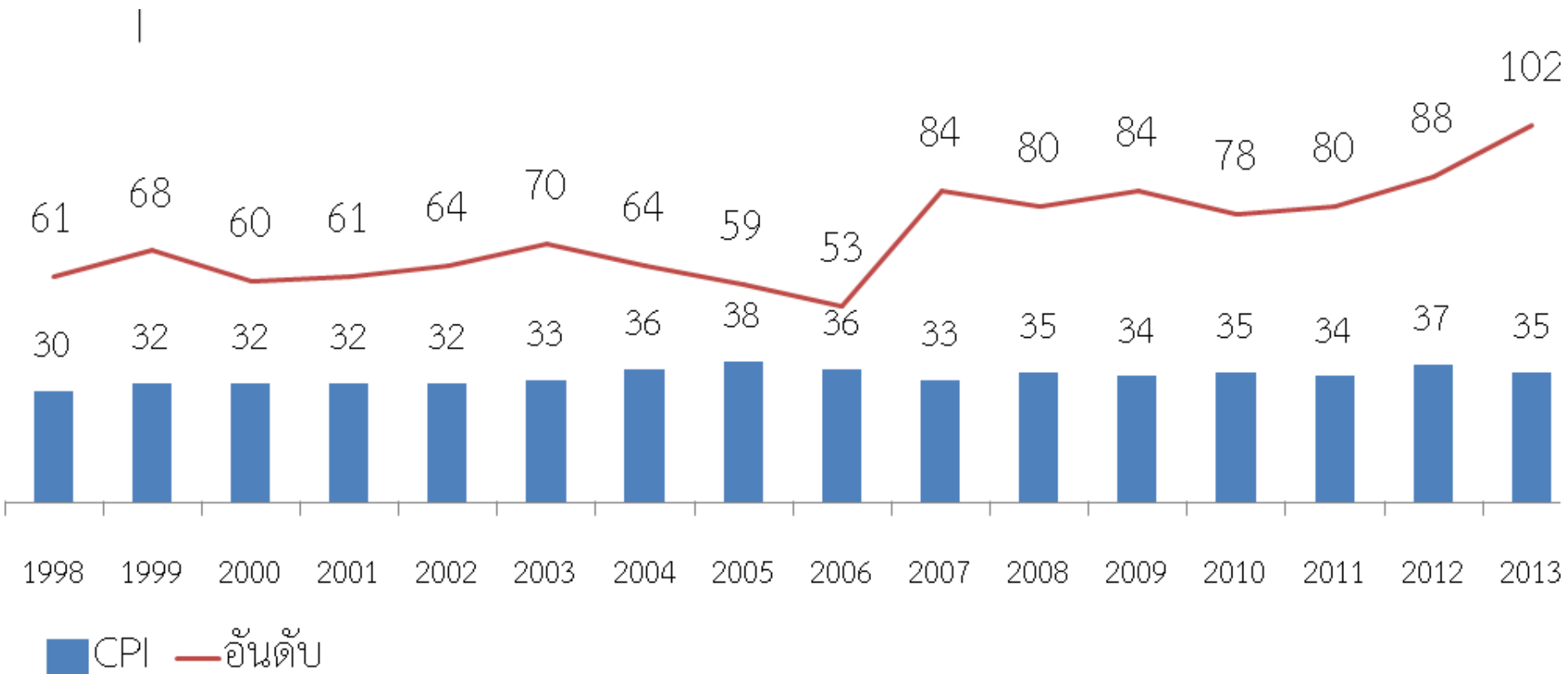
สินบนภาคครัวเรือน

ปีพ.ศ.	2542	2557
สัดส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ถูกเรียกสินบนเงินพิเศษในปีก่อนหน้า (10%)	10	4.8
มูลค่าสินบนเฉลี่ยต่อหัวหน้าครัวเรือนที่ถูกเรียกให้จ่าย (บาท)	9,722	5,016
มูลค่าสินบนทั้งหมด (ล้านบาท) (2557 ปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อ)	15,400	1,648*
หน่วยงานที่เรียกสินบนมากที่สุด อันดับแรก (ตามจำนวนเงิน)	ที่ดิน, ตำรวจ, สรรพากร, กรมการ ขนส่งทางบก	ที่ดิน, ตำรวจ, โรงเรียน รัฐบาล, กรมการขนส่ง ทางบก

สินบนครัวเรือนลดเพราะ?

- หัวหน้าครัวเรือนไม่กล้าตอบ?
- สินบนทางตรงเปลี่ยนเป็นสินบนผ่านคนกลาง/นายหน้า
- แต่ก็พอจะมีข่าวดี
 - การปฏิรูประบบการให้บริการในรอบ 15 ปี ได้ผลบ้าง
 - จ.น.ครั้งที่ไปติดต่อราชการลดลง
 - ระบบราชการทันสมัยขึ้น ใช้เทคโนโลยีแทนคน
 - มีระบบประเมินผลงานที่มีประสิทธิภาพขึ้น
 - ประชาชนมีช่องทางร้องเรียน สื่อมีบทบาทตรวจสอบ แฉโปยก

ดัชนีภาพพจน์คอร์รัปชัน (CPI) โดยองค์การความโปร่งใสนานาชาติ (TI)

กรณีศึกษา 3 ราย

- โกงภาษีมูลค่าเพิ่ม 4.3 พันล้านบาท
- โจรช่วยจับคอร์ดี้ปั้ง
- CTX 9000 อีกครั้ง

ข้อสังเกตจากกรณีศึกษา

- ข้าราชการใหญ่กระทำการทุจริตได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องร่วมมือกับนักการเมือง
- ล้วนมีการศึกษาดี ผ่านการฝึกอบรมพิเศษ เช่น วปอ. วตท. นบส.1 ก้าวหน้าด้วยความสามารถ จนได้ตำแหน่งมีดุลยพินิจสูง ภายใต้ระบบที่ขาดการตรวจสอบภายในสำนักงาน จึงมีโอกาสคอร์รัปชันได้ง่าย มีตัวอย่างขรก.ก่อนหน้าที่รอดตัวอยู่ได้
- ทั้งสามกรณีศึกษา ถูกเปิดโปง จากสื่อ “โจรปล้น” และเบาะแสจากต่างประเทศ
- ความอ่อนแอของระบบตรวจสอบภายใน และการตรวจสอบจากองค์กรต่อต้านคอร์รัปชันเช่น ป.ป.ช. เป็นเรื่องใหญ่
- การโยงโย่กับระดับ”บิก”หลายหน่วยงาน เอาผิดได้ยากมาก

ทำไมการปราบคอร์รัปชันจึงยากมาก:สี่มุมมอง

- เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก
- ศิลธรรมจรรยาธรรม
- เศรษฐศาสตร์การเมือง
- สังคมระยะเปลี่ยนผ่าน

ยุทธศาสตร์และมาตรการ 3 ระดับ

- หน่วยราชการ สถาบันภายนอก
- ภาคประชาสังคม
- ระบบการเมือง

จะลดการคอร์รัปชันได้อย่างไร?

- ระดับหน่วยราชการ
 - ปฏิรูปการตรวจสอบภายในสำนักงาน
 - ระบบกำกับที่เพิ่มต้นทุนการคอร์รัปชัน (ส่งเสริมด้านจริยธรรม วินัย การประเมินผลงานจากบุคคลภายนอก ยางแรงเช่น กฎหมายกำกับข้าราชการร่ำรวยผิดปกติ การตรวจสอบผ่านระบบภาษี บัญชี ฯลฯ)
 - ระบบตุลาการที่เชื่อถือได้ มิฉะนั้นต้องมีศาลพิเศษสำหรับคดีคอร์รัปชัน

จะลดการคอร์รัปชันได้อย่างไร?

- ระดับประชาสังคม
 - ประชาชน ธุรกิจเอกชน สื่อมวลชนต้องมีบทบาทสูง
 - ในการผลักดันการปฏิรูประบบราชการ

จะลดการคอร์รัปชันได้อย่างไร?

- ภาพใหญ่ ต้องมีระบบการเมืองที่เอื้อกับการลดคอร์รัปชัน
 - ลดคอร์รัปชัน คือการสร้างประชาธิปไตย
 - ทดแทนระบบอุปถัมภ์ / พรรคพวกด้วยระบบกฎหมาย
 - เพิ่มอำนาจ / พลังให้กับผู้ไร้อำนาจ
 - คอร์รัปชันเป็นเรื่องของธรรมาภิบาล ไม่ใช่ประเด็นศีลธรรม และต้องแก้ด้วยหลักนิติธรรม ระบบกฎหมาย การเปลี่ยนวัฒนธรรมและวิถีคิด

ประชาธิปไตยคือทางออก

- รัฐประหารแก้คอร์รัปชันไม่ได้สักครั้งเดียว
- ระบอบการเมืองเปิด เอื้อกับการแก้ปัญหาคอร์รัปชันที่สุด
- หลักเสรีภาพ เสมอภาค สิทธิมนุษยชน ส่งเสริมบทบาทประชาชน สื่อ
- ประชาธิปไตยมีคุณค่าในตัวเอง

ขอบคุณ